

ծմբային թթուն և պղինձը բոլորովին կը բաժնուին, և իրենց առջի պարզութեան վիճակը կը դառնան. թթուն դրական բևեռին վրայ կը հաւաքուի, իսկ արմատը կամ պղինձը մերժականին. աս սկզբան վրայ հաստատուած է կալվանաձոյլ և կալվանազօծ ընելու արուեստները. այսինքն մերժական բևեռին դիմող պղինձը կամ ո՞ր և իցէ մետաղը ուզած կաղապարի մը վրայ հաւաքել՝ վոլթայեան մարտկոցի էլեքտրական հոսանքով՝:

Հիմա որ աս ընդհանուր և էական տեղեկութիւնը առինք բաղկացեալ մարմնոց վրայ, կրնանք անցնիլ անոնց առանձին անուանակոչութեանը, բաժնելով բաղկացեալ մարմինները իրենց բաղկացու տարերաց թուովը, ինչպէս առաջ ալ ըսինք՝ այսպէս,

Եւ թիւ 1-ին, որ բաղկացեալ են Ա թութուածնէ և 62 տարերաց մէկովը. որով կ'ըլլան թութուիկ և թութու մարմինները: — Եւսոնց կարգը կը սեպուին ան թութուներն ալ՝ որոնց մէջ թութուածին չմաներ. այլ անոր տեղը

1 Վոլթայեան մարտկոց (Batterie voltaïque) ըսածնիս, որ Վոլթա խառնացին գտած է, բնաբանութեան ու բնալուծութեան մէջ, և վերջերս արուեստից մէջ ալ խիստ յաճախած գործիք մի է, և շատ կերպերով շինած կ'ըլլայ, բայց ամենուրեք սկիզբը նոյն է, այսինքն այլազան մարմնոց՝ զոր օրինակ երկու տեսակ մետաղաց, իրարու հաղորդուելէն առաջ եկած էլեքտրութիւնը գրգռելը. աս բանիս համար սովորաբար կը գործածուի պղնձի և թութիայի այլեւայլ թիթեղներ զոյգ զոյգ գրած թութուախառն ջրի մէջ. այնպէս որ մէկ զոյգին պղնձի թիթեղը երկրորդ զոյգին թութիայ թիթեղին հետ հաղորդուած ըլլայ. ասոր ալ թութիայ թիթեղը՝ երրորդ զոյգին պղնձի թիթեղին հետ, և այսպէս քանի զոյգ որ կ'ուզես. իսկ երկու ծայրերուն մէկը պէտք է պղինձ լըմնայ՝ որ կ'ըսուի մերժական բևեռ. — իսկ միւսը թութիայ՝ որ է դրական բևեռ. — որոնք երբ մէյմէկ մետաղէ թելով իրարու հաղորդես՝ մէկէն էլեքտրական յորձանք մը ան թելերուն վրայ կը սկսի պարտիլ. և թէ որ ձեռքդ բռնես ան թելերը՝ ուրիշ էլեքտրական գործեաց պէս՝ և մանաւանդ անոնց հատկանշանք կ'իմանաս. և մութ տեղ երկու բևեռ իրարու որ մօտեցնես լոյս ու կայծ կ'ելլէ ու ջերմութիւն կը պատճառէ: Թէ որ մարտկոցը զօրաւոր ըլլայ՝ ամէն մարմին կը հալեցնէ, կ'ալրէ ու կը լուծէ. ինչպէս Տէվի բնալոյծը շատ պարզ մարմին ասով գտած է:

բռնած են ջրածինը, քլորը, իոդը, բրոմը և փրորը:

Բ Եւսոնց ի թութուածնէն՝ մնացած 62 տարերաց երկուքին մէկտեղ միաւորելէն, որ ոչ թութու են և ոչ ալ թութուիկ:

Եւսոնց հարկներ, որ բաղկացեալ են Դ Եւրկակ թութուէ մը և աղաչէն արմատէ մը, որով կ'ըլլան Եւ ըսուած մարմինները: — Եւսոնց կարգը կը սեպուին անոնք՝ որ բաղկացեալ են երկու թութուներէ կամ երկու թութուիկներէ. մէկը թութուոյ տեղ բռնելով, մէկալը աղաչէն արմատի:

Եւսոնց հարկներ, որ բաղկացեալ են Դ Եւրկու եռակ մարմիններէ. զոր օրինակ երկու աղերէ՝ որոնց թութուն կամ արմատը նոյն ըլլայ:

Ե Եւրկու երկակ բաղկացեալներէ. զոր օրինակ ծծմբաւորէ մը և թութուիկէ մը. որ շատ հազուադիւս է: — Եւ վերջի երկու դասս Դ և Ե դիւրորոշեալ կանոն մը չունին անուանակոչութեան՝ նոյն իսկ եւրոպական լեզուաց մէջ:

Իսկ Նուսական և Վենդանական նիւթերն Եւսակ և Եւսուակ մարմնոց կարգին են, և իրենց բաղկացու տարերքն են թութուածին, ջրածին, ածուխ և մահածին:

Ըսքար լեզուն սիրտն է թոյն:

Գոհ ըլլող, տրտնչող,

Սա կայ հանգիստ՝ նա ի գող:

Ուռն արծաթի

Խորտակէ զգուռն երկաթի:

Վարդն թափի փուշքն միան,

Մի երաներ որք յերկրի կան: